

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Típushibák a nyomozásban

Szerző: Dr. Bánó-Kacskovics Virginia

Szolnok, 2015. november 28.

Típushibák a nyomozásban

1. Bevezetés

Az előkészítő eljárás célja az, hogy megállapítsuk, hogy bűncselekményt követtek-e el, illetve a bűncselekmény elkövetésének mik voltak a körülményei, ki volt a valószínű elkövető. Ez a vizsgálati szakasz. A vizsgálati szakasz az adott személlyel szemben büntetőeljárást megindító döntéssel érhet véget. Mindezek megállapítása után további célja a bizonyítékok összegyűjtése, hogy később kellő bizonyíték legyen az ügyben vád emelésére, mely szakaszt nyomozati szakasznak hívunk. A nyomozás tárgyalást megelőző szakaszai a vizsgálat, nyomozás, előzetes letartóztatás, vádemelés, rövidített előkészítő eljárás.

A rendőrség az ügy szempontjából fontos bizonyítékokat kutat fel és vizsgál meg a nyomozás során. A rendőrség olyan bizonyítékokat keres, amelyek kedvezőek vagy hátrányosak a gyanúsítottra nézve.

Ahhoz, hogy a típusos hibákról beszéljünk a nyomozás szakaszait is figyelembe kell venni. Minden egyes nyomozási szakasznál követhetünk el akár végzetes hibákat, amelyek a nyomozás teljes és végleges folyamatára is kihatással lehetnek. A hibák végül oda vezetnek, hogy nem lesz felderítve a bűncselekmény, nem derül fény az elkövető kilétére, de az is elképzelhető, hogy a már meglévő bűnelkövetővel szemben nem történik meg a vádemelés, mert valamilyen formai, taktikai eljárási hibát vétünk.

A büntető eljárás bejelentés, feljelentés, vagy a hatóság észlelése alapján indulhat. A bejelentés során arról kapunk információt, hogy hol, mi és mivel vagy kivel történt valamilyen esemény. A nyomozás során már a bejelentés utáni tevékenységnek is óriási a szerepe. A bejelentés, de akár a hatóság észlelésénél is az alapos, minden részletekre kiterjedő információ gyűjtésnek van nagy szerepe. Hibákat követhetünk el akkor ha a bejelentéskor nem jutunk minden információ birtokába. Például a helyszínre kiérkező rendőr, vagy nyomozó nem helyesen dokumentálja az információkat, nem helyesen dönti el a helyszínen hogy bűncselekményt vagy éppen szabálysértést követtek el. A helyszínre érkezőnek minél hamarabb el kell döntenie, hogy milyen cselekménnyel állnak szemben,

és ha az bűncselekmény a helyszín biztosítását, lezárását haladéktalanul meg kell kezdeni. Már itt hibákat tudunk elkövetni a késedelmes helyszín zárás miatt értékes, mással nem pótolható bizonyítékok semmisülhetnek meg.

A nyomozás kezdeti szakasza a helyszíni szemle. A helyszíni szemle egy olyan eljárási cselekmény, ami megmutatja számunkra, hogy az adott helyszínen kivel-mivel mi történt, és arra is információt kaphatunk, hogy a bűncselekményt ki követte el. Tehát a helyszíni szemle egy pótolhatatlan mással nem helyettesíthető nyomozati cselekmény. Ha a helyszíni szemle során hibát vétünk az egész eljárási cselekményünkre, az egész nyomozásra kihatással lesz.

2. Egyes nyomozati szakaszban elkövethető hibák

A **helyszíni szemle** esetében a következő hibákat követhetjük el. A helyszínen a legfontosabb feladat, hogy a szakaszokat helyesen határozzuk meg, mert egy kapkodás, helytelen feladatmeghatározás a nyomozás kezdeti szakaszát teszi tönkre. Nagy hibát követnek el a hatóság emberei azzal, hogy a helyszínt mindenki megtekinti, össze-vissza járkál - úgymond tönkre teszi a helyszínt. Fontos bizonyítékokat eltüntetve a nyomozást akadályozzák. Tehát a helyszínre csak kellő óvatossággal technikai-taktikai szabályok betartásával lehet bemenni pl. kesztyű, lábtű használata stb..

A helyszíni szemle nem megfelelő rögzítése. A szemle során mindent, pontosan rögzíteni kell, - a jegyzőkönyv helyes vezetésén át a bizonyítékok gondos rögzítése, fényképek dokumentálása. Hiba szokott lenni, hogy a helyszíni szemlét nagyvonalakban nem kellő részletességgel írják le, így a bűncselekmények releváns körülményei maradnak ki a szemlejegyzőkönyvből. Gondolok itt például arra, hogy a jegyzőkönyvből a behatolás helyszínét kihagyják a jegyzőkönyvből, vagy nem készítenek fényképet, de ide sorolható a nyomok nem megfelelő rögzítése is. A helyszínen található nyomokat nem kellő részletességgel írják le és nem megfelelően dokumentálják, fényképezik, bizonyítékokat nem megfelelően csomagolják el ezek később bizonyítékként nem vehetők figyelembe. Gyakori hiba, hogy a bűnügyi technikus által a helyszínen rögzített nyomok nem kerülnek bele a jegyzőkönyvbe, és ha bele is kerül akkor helytelenül, pontatlanul. A helyszíni szemle tehát egy olyan nyomozati cselekmény, ami az egyik legfontosabb jelentőséggel bír a nyomozás

során.

A helyszíni szemle keretén belül, a helyszínen tartózkodó tanúkat is ki kell hallgatni. Előfordulhatnak olyan hibák, mint például nem figyelmeztetik a tanút a jogaira, valamint a figyelmeztetést követően tett nyilatkozatát szó szerint írásba kell foglalni a jegyzőkönyvbe, ennek az elmaradása. A jegyzőkönyv minden oldalát alá kell íratni a tanúval, ha ez hiányzik már nem is vehetjük figyelembe a vallomásukat bizonyítékként. Természetesen egy újabb jegyzőkönyv felvételével később ez pótolható, de már nem biztos, hogy úgy el tudja mondani, olyan részletességgel mi történt, mint amikor a helyszínen meghallgatták.

Az **előzetes letartóztatás, gyanúsított kihallgatás** esetében is követhetünk el hibákat, de ezek főleg szakmai hiányosságok. Nem közöli az őrizetbevételt foganatosító személy a gyanúsítottal, hogy milyen bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják, vagy rosszul minősített bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják meg, illetve a jegyzőkönyv kitöltésénél követhetnek el hibákat. A gyanúsított kihallgatása esetében is megvan a kockázat arra, hogy a nem megfelelő taktikai, formai, alaki követelményeknek megfelelően kitöltött jegyzőkönyv az egész korábbi eljárást veszélyeztetjük. Egy nem szabályos gyanúsított kihallgatás (pl. nem megfelelő gyanúsítás közlése, illetve nem figyelmeztetik le a jogaira) az eljárás további kimenetelésre is hatással van. A gyanúsított kihallgatását is meg kell tervezni, mert a felszínes kihallgatás a gyanúsítottban bizonytalanságot ébreszthet.

A gyanúsítottnak joga van ahhoz, hogy minden nyomozati cselekménynél jelen legyen illetve a jogi képviselője is, ha van. Előfordulhat, hogy a nyomozó nem értesíti ki a gyanúsítottat vagy jogi képviselőjét egy nyomozati cselekmény időpontjáról, például egy helyszín visszaállításánál nincs vagy nincsenek jelen, és az ott felvett bizonyítékok nem vehetők figyelembe, emiatt egy másodfokú bíróság hatályon kívül helyezett egy ítéletet.

Ezen kívül tipikus hiba a nyomozás során ha rossz teóriát állítanak fel már a nyomozás elején. Ez abból állhat, hogy a nyomozó felállít egy verziót, talán egy vagy több gyanúsítottat is, és ebből nem akar kiszakadni. A nyomozás rossz irányba fog elmozdulni és akár sikertelen is lehet az egész eljárás. Nem lesz meg az elkövető, aki valójában elkövette a bűncselekményt. Ennek megelőzésére

több lehetséges elkövetési módot fel kell állítani, több oldalról megközelíteni a bűncselekményt és a gyanúsítottak körét is ki kell terjeszteni.

A nyomozó hatóság által elkövetett hibaként előfordult, hogy **iratismertetés** nélkül küldték meg a nyomozati iratokat vádemelésre az ügyészség részére, illetve egy feljegyzésben rögzítik, hogy telefonon nem tudták elérni a gyanúsítottat, ezért úgy tekintették, hogy nem kíván részt venni az iratismertetésen a gyanúsított, és így küldték meg az ügyészség részére a nyomozati iratokat. Ez mondjuk pótolható hiba, de az eljárás elhúzódását okozza.

3. Összegzés

Összefoglalva elmondhatjuk tehát, hogy a nyomozás során számos lehetőség nyílik a nyomozó hatóságnak hibát elkövetni. Nagy teher van már a járőr vállán is, aki általában elsőként érkezik a bűncselekmény helyszínére. Akár egy vádemelés, egy szabadságvesztés büntetés kiszabása is múlhat a rendőrség, a nyomozó munkáján. Nem beszélve arról, hogy egy téves verzió felállításán egy ártatlan ember élete is múlhat, mert nem csak az lehet a hibák következménye, hogy a bűnös nem nyeri el méltó büntetését, hanem az is hogy valaki ártatlanul bűnhődik. Tehát nem könnyű a feladata a nyomozónak minden részletre kiterjedően figyelni ilyen nagy leterheltség mellett.